

CALVIJNCONTACT

Sociale media en leren

"Oprechte interesse en goede gewoontes helpen"

Loop een winkelstraat in en tel hoeveel mensen je tegenkomt met een smartphone in de hand. Men lijkt ermee vergroeid. De smartphone is niet meer weg te denken uit onze samenleving én het leven van jongeren. Wat is de impact op leerprestaties eigenlijk? We vragen het dr. ir. Piet Murre, sinds september lector didactiek en schoolvakken bij Driestar educatief.

Murre (49) was tien jaar docent en teamleider in het reformatisch voortgezet onderwijs en van 2004 tot 2017 manager van de lerarenopleidingen voortgezet onderwijs aan Driestar hogeschool. Hij promoveerde in oktober 2017 aan de University of Leeds en heeft een onderzoekplaats in Zuid-Afrika. Hij richt zich in zijn lectoraat met name op voortgezet onderwijs en de opleidingen daarvoor. Het (levensbeschouwelijk) perspectief en wat dat praktisch betekent hebben zijn interesse.

Waarom zijn rust en concentratie zo belangrijk in het onderwijs?

"Om twee redenen. Allereerst om zichzelf. Rust in je hoofd, in je omgeving is goed voor een mens. Concentratie ook, want dan kom je in dieper contact met datgene of diegene waarop je je concentreert. Ten tweede is het juist in onze tijd van belang, omdat er zoveel voorbij flitst dat hier een aanslag op pleegt. Ik denk dat we binnen het onderwijs mogelijkheden hebben en actief moeten zoeken om aan rust en concentratie te werken. Dat vraagt soms gewoon stilte. Een gedicht bijvoorbeeld of een passage uit een stukje jeugdliteratuur biedt alle kansen om er diep in te duiken, om leerlingen te laten ervaren wat het is om een tekst te proeven. Dan jaag je er geen zes gedichtjes doorheen in één lesuur. Of maak werkelijk kennis met iemand uit een andere tijd (geschiedenis), plaats (aardrijkskunde), met een andere portemonnee (economie), levensovertuiging (godsdienst) of cultuur (maatschappijleer). Doe veel met weinig. Slower is better, Less is more."

Sociale media leveren jongeren een stroom aan prikkels en dragen bij aan multitasken. Welke effecten ziet u voor het onderwijs?

"Echt multitasken, meer dingen kwalitatief tegelijkertijd goed doen, blijkt niet te kunnen, volgens voldoende onderzoek. Dus dan is het meer een voortdurend afwisselen van aandacht. En dat is funest. Voor spanningsbogen, voor diepgang, voor rust – en daarmee voor leerprestaties. Je ziet dat aan jongeren als ze tot op verjaardagen toe veel aandacht hebben voor hun mobiel. En aan ouderen die samen gezellig op de bank zitten te appen. Toch moeten we die leerlingen helpen. En dat kan alleen als we zelf ook van onze moeite weten en er ons best voor doen. De telefoon laten rinkelen onder het eten of uitzetten. Als een van je kinderen met iets komt,

de krant echt even neerleggen. Een stukje uit de Bijbel op je gemak lezen en er een gesprekje over op gang proberen te brengen. Niet altijd makkelijk. Oprechte interesse en goede gewoontevorming kunnen helpen. Dat gaat niet vanzelf en kost ons als ouders en docenten ook moeite en soms zelfverloochening. Doe dus niet teveel tegelijk, maar doe het met aandacht. Doe aandachtig waar je nu mee bezig bent zonder je bezig te houden met wat straks op de agenda staat."

Sta naast ze én probeer ze te vormen

Een focus op het zien kan ten koste gaan van het lezen en luisteren. Voor welke uitdagingen zet de beeldcultuur het onderwijs?

"Laat ik allereerst zeggen dat beelden ook veel mogelijkheden bieden. Leraren reageerden destijds ook maar matig enthousiast op de uitvinding van de boekdrukkunst. De studenten waren nu in de gelegenheid om de kennis die eerst alleen in de hoofden van de magisters zat, zelfstandig te lezen. Dat kon alleen maar fout gaan, zeiden ze! Wees je er wel van bewust dat een beeld een uitsnede is van de werkelijkheid. Het is een bepaald perspectief en daarmee dus altijd een deel en niet neutraal. Dat geldt ook voor woorden, maar dan is het makkelijker aanwijsbaar. Ik zou daarom zeggen dat een beeld- en mediacultuur ons vooral plaatst voor de noodzaak om kritisch te leren wegen. Om een gezond stel vragen te leren stellen bij wat zich aandient. Het komt aan op het leren hanteren van een maatstaf. Dat laatste kan in uiteindelijke zin alleen Gods Woord zijn. In meer afgeleide zin kunnen goede vakconcepten helpen om de wereld om ons heen en in ons te leren kennen en duiden. Wat meestal goed werkt in een lessituatie is het bewust aanbrengen van contrasten. Het analyseren van een plaatje en een tekst die niet helemaal op elkaar vallen, bijvoorbeeld."

Welke levenshouding adviseert u in deze mediasamenleving?

"Die van matigheid. Dan houd je het midden tussen totaal niets en totale uitlevering. Wees oprecht, belangstellend, heb aandacht voor de leerling, je kind. Overdenk het toekomstige leven en hoe we het tegenwoordige leven gebruiken moeten en dat we geneigd zijn een 'beestachtige liefde' te hebben tot de wereld (Calvijn, Institutie III, hoofdstuk 9 en 10). Dan kunnen we zowel naast onze kinderen en leerlingen staan als hen onder Gods zegen proberen te vormen tot mensen die niet gekenmerkt worden door fragmentatie, haast en stress, maar door iets van heelheid en verwondering en zelfs vreugde."